

Александра Улетиловић, библиотекар

aleksandra.uletilovic@nub.rs

Данка Делић, библиотекар савјетник

dankadanka6675@gmail.com

ЈУ Народна и универзитетска библиотека Републике Српске

Бања Лука

УДК 027.54(497.6PC):027.22]:37.018.48

DOI 10.7251/BSCSR2109037U

COBISS.RS-ID 135589889

ФОНДОВИ НАРОДНЕ И УНИВЕРЗИТЕТСКЕ БИБЛИОТЕКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У СЛУЖБИ ЕДУКАЦИЈЕ КОРИСНИКА

Сажетак: У савременим околностима, пресудно одређеним динамичним мијенама и убрзаним процесима, кључне националне, научне и културне институције мијењају свој традиционални лик и начине функционисања с циљем да преко одређених медија допру до крајњег корисника. Инсистира се на томе да и библиотеке као ризнице у којима се сабирају и систематизују најразноврснија знања, супротно традиционалној поставци, престану да буду статичне институције.

Темељно питање које проблематизујемо у овоме раду јесте: како знање које посједују библиотеке приближити корисницима, како га учинити видљивим, а затим и доступним одређеним циљним групама као што су наставници, студенти и млади истраживачи. У раду ћемо представити два модела презентовања одређених потенцијала којима располажу фондови Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске.

Први модел је презентација фондова и информација путем регуларних сервиса и интернет страница за шире корисничке масе свих генерација с циљем њиховог упознавања са радом и ресурсима Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске.

Други модел се односи на формирање тима библиотекара који ће одређеној циљној групи представити фондове и информације којима установа располаже.

Овакви модели презентације библиотечких ресурса немогући су без традиционалног система рада у виду сталне обавезе прикупљања,

стручне обраде и чувања грађе у фондовима јер без традиционалне библиотеке нема ни савремених библиотечких услуга.

Кључне ријечи: библиотеке, унапређење пословања, савремено библиотекарство, корисници, презентовање библиотечких могућности, нови медији.

Значајно подручје дјелатности Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске јесте рад на промоцији и упознавању корисника са библиотечком грађом и материјалима који су присутни у њеним фондовима.

У најсведенијем одређењу та дјелатност подразумева:

- сарадњу са Викимедијиним заједницом Републике Српске у циљу ослобађања библиотечке историјске грађе и њеног постављања у ГЛАМ програм
- организовање радионица *Фондови Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске у служби едукације наставног особља и промовисање савремених метода интерактивног по(д)учавања*

На позив Викимедијине организације Републике Српске, библиотекари запослени у Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске учествовали су на трећој конференцији Викимедијине заједнице Републике Српске — *Wikimedia Start Republic of Srpska* одржаној на Јахорини од 19. до 21. априла 2019. године.

Викимедијина заједница Републике Српске представља званично признату корисничку групу уредника и корисника Викимедијиних пројеката у Републици Српској. Заједница је конципирана и утемељена на принципу невладиног, непрофитног и нестраначког удружења које своје циљеве остварује на искључиво непрофитабилан начин.

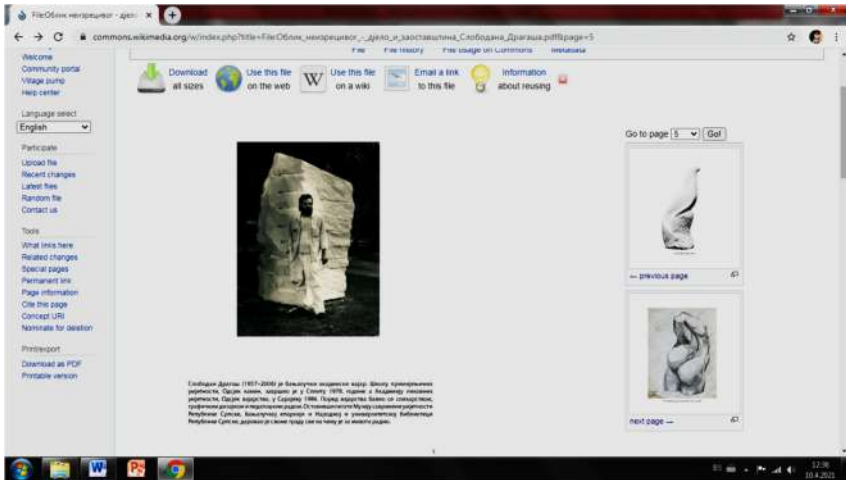
Циљ учешћа на конференцији био је презентација пројеката који би били постављени на Викимедија платформу – Вики ГЛАМ, путем сарадње са Вики амбасадорима. Вики амбасадор је пројекат сарадње са образовним и ГЛАМ институцијама који за циљ има креирање слободног садржаја на неком од Викимедијиних пројеката. Сарадња је конципирана према

моделу који подразумева посјете и боравак делегираних Вики амбасадора у некој од наведених институција.

Вики ГЛАМ иницијатива представља подршку културним институцијама: галеријама, библиотекама, архивима и музејима кроз различите пројекте и пројектне моделе. Сама ријеч је акроним настао од енглеских ријечи: Galleries, Libraries, Archives и Museums. Поред наведених институција, обухваћене су и остале институције као што су позоришта, зоолошки вртови, ботаничке баште, јавни емитери и слично.

Наведена сарадња резултирала је постављањем каталога изложби Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске на платформу Викимедијине заједнице Републике Српске у оквиру програма ГЛАМ. На овај начин садржаји који су представљени у каталозима доступни су и на платформи Википедије. Ова платформа представља један од поузданијих интернет извора када је у питању „потрага“ за основним информацијама. Циљ овог пројекта био је тај да корисници интернета добију вјеродостојне податке и да, у случају даљег истраживања, имају увид у литературу којом располаже библиотека а која је представљена путем каталога. На платформу су постављени каталози изложби:

- *Кућа књига без адресе – Библиотека и земљотрес*
- *На пергаменту душе – поезија и фреске Светислава Мандића*
- *Нтемељима српске читаонице*
- *Облик неизрецивог – дјело и заоставштина Слободана Драгаша*
- *Одјеци*
- *Петар Кочић*
- *Сопронова печатња*

*Изглед странице из каталога : **Облик неизреčivoг – дјело и заоставитина Слободана Драгића** на Вики ГЛАМ-у*

Народна и универзитетска библиотека Републике Српске је, од 9. до 11. марта 2020. Године, организовала едукативна предавања и радионице за учитеље, предметне наставнике и студенте, са намјером да их упозна са савременом литературом из области методичких иновација, а која је доступна у фондовима наше институције.

Према креираном програму, одржане су радионице на којима је кроз примјере представљена расположива литература, а затим демонстриран и начин претраживања у online каталозима који су доступни просвјетним радницима.

На овај начин смо расположиве ресурсе наше библиотеке приближили просвјетним радницима, увјерени да ће им они бити од користи у њиховом сложенем и одговорном раду. Потребу њиховог непрестаног усавршавања омогућавају и олакшавају непрестане иновације у области методике, које се учестало презентују у научним публикацијама и на њима заснованим практичним приручницима.

Овако осмишљеном активношћу намјеравали смо да укажемо на савремени статус библиотеке као незамјениве споне између корисника (посебно оних који се баве подучавањем других) и динамичког напретка у разноврсним

научним дисциплинама. На овај начин скренули смо пажњу да наша институција располаже са књигама и периодичним публикацијама, могућностима брзог и једноставног претраживања њихових садржаја посредством савремених библиотечких програма.

Програм радионица и едукативних предавања осмишљен је тако да су у три дана учесници присуствовали радионицама:

- промовисања интерактивне наставе и активног учења из области српског језика, француског језика, њемачког језика и италијанског језика,
- промовисања интерактивне наставе и активног учења из области разредне наставе,
- промовисања интерактивне наставе и активног учења из области наставе географије и историје.

Радионице су водили професори Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци проф. др Ивана Зечевић и доц. др Милица Дробац –Павићевић. С намјером промовисања интерактивне наставе и активног учења професори су учесницима изложили технику - *графички организатори* и њихов начин примјене.

Графички организатори су технике које нам служе за различите видове организације информација. Они могу да буду искориштени у различите сврхе:

- дефинисање појмова
- анализа појмова, теорија, проблема, итд.
- повезивање појмова, теорија, и сл.
- утврђивање узрочно – посљедичних веза
- аргументација
- писање есеја
- рјешавање проблема.

Током три дана трајања радионица професори предметне наставе и професори разредне наставе из основних и средњих школа са подручја града Бање Луке, студенти Филолошког и Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, добили су сазнања о начину примјене графичких организатора које

даље могу користити на горе наведене начине, али и да им се дају неке нове улоге у наставничким активностима.

Учесници радионица били су упознати и са богатом понудом из области методике наставе којом располажу фондови Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске.

Проф. др Ивана Зечевић и учесници радионице у просторијама Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске

Учесници радионица упознати су овом приликом са могућностима које пружа кооперативни online библиографски систем и сервис COBISS.

У посљедњих педесетак година у свијету, а у Републици Српској у посљедњих петнаестак година, нове технологије омогућиле су да се пређе са израде традиционалних лисних каталога на електронске јавно доступне каталоге. Даљи развој технологије омогућио је дигитализацију грађе којима располажу библиотеке тако да се ове установе јављају и као „произвођачи база података – када дигитализују сопствену грађу, али и као корисници – када се претплаћују на базе

података које се нуде на тржишту.“¹ Полазећи од наведеног, презентација је вођена у смјеру упознавања учесника са свим „алатима“ којима се служе библиотекари како би крајњем кориснику пружили провјерену и научно поткрепљену информацију.

Циљ ове презентације био је тај да се просвјетни радници и студенти упознају са могућностима које пружају електронски каталози библиотека Републике Српске, у вријеме када је интернет доступан већини популације.

Учесници су били упознати са подацима о томе које су библиотеке са подручја Републике Српске чланице COBISS система, као и о томе које библиотеке из нашег окружења припадају овом библиотечко – информационом систему.

Ова презентација подразумијевала је упознавање учесника са претрагама каталога и могућностима увида у доступну грађу из стручних области које би их могла занимати и бити им од користи у даљем раду. Током презентације упознати су са чињеницом да свака библиотека има више типова каталога, што зависи од критеријума формирања и уређености библиотеке. „У зависности од врсте каталога, корисник сазнаје која дела неког аутора библиотека има, која дела има из неке струке или о неком проблему.“² На употребу библиотечких каталога првенствено смо хтјели да скренемо пажњу студентима и да их едукујемо да су то базе података у којима могу да пронађу библиографске изворе, да одаберу библиографски извор који одговара потребама корисника, да набаве или добију приступ описаној јединици и да се крећу кроз каталог³ како би олакшали и убрзали процес добијања информације.

Библиотечки фондови располажу са великим бројем монографских публикација како старијих тако и новијих

---

¹ Пејановић, Радован, Брковић Мирјана, *Библиотека у научном раду*, *Летопис научних радова*, год. 34 (2010), бр. 1, стр. 6

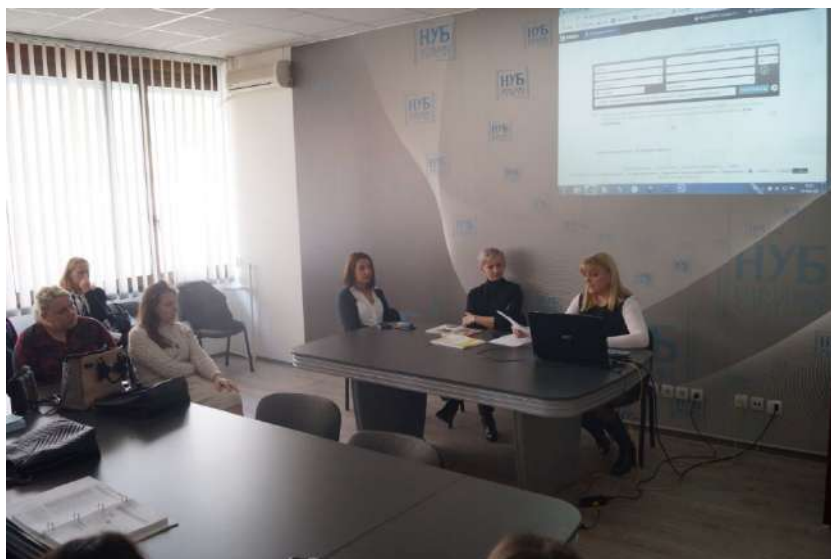
² Исто, стр. 8

³ Изјава о међународним каталожким начелима, https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/icp/icp_2009-sr.pdf

издања корисних за проучавања и истраживања приликом израде стручних радова или за употребу приликом личне едукације и надоградње. Учесницима је представљен и фонд серијских публикација те начин претраживања каталога библиотека, са акцентом на претрагу стручних чланака који су доступни и видљиви у електронским каталозима, захваљујући активностима библиотекара на пословима аналитичке обраде саставних дијелова серијских публикација.

Као што је већ познато, такав вид обраде библиотечке грађе доприноси ефикаснијем и потпунијем добијању потребних информација које су неопходне кориснику у његовом истраживачком раду. Оно што је најважније, створена је база података провјерених и на научним основама утемељених радова великог броја научних радника и истраживача из свих области људског знања.

Жеља организатора радионице била је да упозна учеснике са овим подацима који су им доступни на „један клик“, било гдје да се налазе и да на овај начин промовише богатство информација које посједују фондови библиотеке.

Упознавање учесника са електронским каталогом Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске COBISS.RS

Биљана Билбија однос према корисницима дефинише на сљедећи начин: „Пројектовање библиотека, планирање услуга, организација информација и доступност материјала имају јединствен циљ да задовоље потребе корисника. Задовољан корисник је најбољи показатељ квалитета колекције и услуга сваке библиотеке“⁴ јер без обзира на промјене у радном окружењу које доноси ново вријеме и нове технологије, реалне потребе корисника за информацијама и знањем одувијек су биле у фокусу библиотечке дјелатности.

Закључак

Свако вријеме доноси са собом промјене које у већој или мањој мјери захтијевају реорганизацију рада. Консултујући раније текстове из области библиотечко-информационе дјелатности, примјетно је да су промјене одувијек актуелне и да су се запослени у овој области непрестано руководили идејом да библиотеке као друштвене установе треба да „иду у корак са временом“.

Извјесно је да су библиотеке, као установе културе, бар за сада пребродиле глобалну кризу прогнозирану крајем прошлог и првих година овог вијека, везану за појаву интернета и нових технологија, те да су и из овог процеса изашле трансформисане. У којој мјери ће библиотека као креатор културног живота локалне заједнице имати удјела у животу појединаца донекле зависи и од самог залагања менаџмента библиотеке али и запослених радника.

Неопходно је искористити сваку прилику и реализовати идеје на пољу међусобног повезивања културних и образовних установа и промовисању знања и културе као важних чинилаца живота људске цивилизације, као што је приказано у овом раду, путем два модела унапређења библиотечке дјелатности и узајамне сарадње образовних, информационих и културних институција.

---

⁴ Билбија, Биљана, *Основи библиотекарства*, стр. 123

Литература

- Билбија, Биљана, *Основи библиотекарства*, Глас српски, Бања Лука, 2004
- Вученовић, Тамара, *Корисници библиотека у информационом друштву*, Библиотекар, часопис за теорију и праксу библиотекарства, Београд, 2018, год. LX, св. 1
- Изјава о међународним каталошким начелима, https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/icp/icp_2009-sr.pdf
- Пејановић, Радован, Брковић Мирјана, *Библиотека у научном раду*, Летопис научних радова, Пољопривредни факултет, Нови Сад, 2010, год. 34, бр. 1
- <https://wikimedia.rs.ba/index.php>

Биографије

Александра Улетиловић је рођена 1983. године у Бањој Луци. Дипломирала је 2009. године на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци на Одсеку за српски језик и књижевност. У Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске запослена је од 2013. године као библиотекар-информатор за Српски језик и књижевност на Информативно-позајмном одјељењу. Од 2020. године обавља послове редактора каталогизације и класификације периодичних публикација и чланака у Одјељењу периодичних публикација, сектор Библиотечко-информационе дјелатности ЈУ Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске.

Данка Делић је рођена 1975. године у Санском Мосту. Дипломирала је 2002. године на Филозофском факултету Универзитета у Бањој Луци на Одсеку за српски језик и књижевност. У Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске запослена је од 2005. године. Ради као библиотекар савјетник на пословима координатора Одјељења за научне и стручне информације у сектору Универзитетске јединице. Објавила је сљедеће књиге : Библиографија часописа „Путеви“, Библиографија часописа „Крајина“, Библиографија Предрага Лазаревића и Библиографија Николе Кољевића. У различитим научним публикацијама објавила је библиографије академика Бранка Милановића, академика Војислава Лубарде и професора Луке Шекаре.

FUNDS OF THE NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARY OF THE REPUBLIC OF SRPSKA IN THE SERVICE OF EDUCATING USERS

Abstract: In modern circumstances, crucially determined by dynamic changes and accelerated processes, key national, scientific and cultural institutions are changing their traditional character and ways of functioning in order to reach through certain media to the end user. It is insisted that libraries as treasuries in which the most diverse knowledge is collected and systematized, contrary to the traditional setting, cease to be static institutions.

The fundamental question that we problematize in this paper is: how to bring knowledge which libraries own closer to users, how to make it visible, and then available to specific target groups such as teachers, students and young researchers. In this paper, we will present two models of presenting certain potentials which funds of the National and University Library of the Republic of Srpska have at their disposal.

The first model refers to the formation of a team of librarians who will present the funds and information available at the institution to a specific target group.

The second model is the presentation of funds and information through regular services and a website for the wider user mass of all generations with the aim of getting to know them with the work and resources of the National and University Library of Republic of Srpska.

Such models of presentation of library resources are impossible without traditional system of work in the form of a permanent obligation of collecting, professional processing and storage of materials in the funds because without a traditional library there are no modern library services.

Keywords: libraries, business improvement, modern librarianship, users, presentation of library possibilities, new media.
